

دانشگاه علوم پزشکی کرمان
دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی

پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد رشته مدیریت خدمات بهداشتی

عنوان:

اولویت بندی خدمات مراقبت بهداشتی اولیه در محدوده تحت پوشش دانشگاه علوم

پزشکی کرمان با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی

توسط:

مهرداد صالحی

استاد راهنما:

دکتر سمیه نوری حکمت

استاد مشاور:

دکتر رضا دهنویه

اسفند ۱۳۹۸

خلاصه

زمینه و هدف: روند رو به رشد هزینه های سلامت در سراسر دنیا به دلیل تغییرات جمعیتی، تغییر و گسترش مداوم فناوری ها، افزایش انتظارات جوامع از نظام های سلامت و تغییر الگوهای بیماری ها همه نظام های سلامت را با چالش کمبود منابع روبه رو کرده است. از این رو امکان ارائه همه خدمات مورد نیاز، برای همه افراد جامعه وجود ندارد، این در حالی است که مردم به دنبال عدالت در دسترسی به خدمات و مراقبت های سلامت هستند. بنابراین محدودیت منابع بخش سلامت برای پاسخگویی به نیازهای همه افراد، فراتر بودن تقاضا نسبت به منابع موجود و بی عدالتی در دسترسی به مراقبت های اولیه سلامت، کل نظام های سلامت دنیا را با چالشی بزرگ مواجه ساخته است. از آنجا که اولویت بندی خدمات تأثیر به سزایی در اتخاذ تصمیم صحیح و به موقع در مدیریت منابع می تواند داشته باشد، لذا این مطالعه با هدف اولویت بندی خدمات مراقبت بهداشتی اولیه ارائه شده در استان کرمان با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی انجام شد.

روش کار: مطالعه‌ی حاضر از نوع توصیفی - مقطعی می باشد که در سه فاز کیفی و کمی انجام گرفت. فاز اول پژوهش تحلیل اسناد در خصوص مراقبت های اولیه بهداشتی در نظام سلامت ایران بود. در فاز دوم با استفاده از مصاحبه نیمه ساختار یافته با خبرگان حوزه بهداشت دانشگاه علوم پزشکی کرمان معیارهای مهم اولویت بندی خدمات مراقبت های بهداشتی اولیه شناسایی شد و در فاز سوم وزن و اولویت هر یک از معیارها و خدمات مراقبت بهداشتی اولیه با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی تعیین گردید.

نتایج: طبق نظر خبرگان، هزینه اثربخشی خدمات، عدالت در دسترسی، قابلیت اجرا و امکان مداخله، بروز و شیوع بیماری ها، نیاز جمعیت به خدمت و وضعیت اقلیمی منطقه از مهمترین معیارهای اولویت بندی خدمات بهداشتی اولیه بودند. نظام مراقبت مرگ مادری (۰/۳۶۹) در گروه سلامت خانواده و جمعیت، ایمنی و کنترل آب آشامیدنی (۰/۲۸۴) در گروه سلامت محیط، ایمن سازی علیه بیماری های قابل پیشگیری با واکسن (۰/۲۲۱) در گروه پیشگیری و مبارزه با بیماری های واگیر، غربالگری سلامت نوزادان (۰/۱۶۰) در گروه پیشگیری و مبارزه

با بیماری های غیرواگیر، شناسایی کودکان زیر ۶ سال مبتلا به سو تغذیه (۰/۲۰۴) در گروه بهبود تغذیه ، آموزش جمعیت تحت پوشش (۰/۱۶۷) در گروه آموزش و ارتقای سلامت ، نظام ارجاع (۰,۲۳۷) در گروه گسترش شبکه ، معاینات دانش آموزان (۰,۳۰۲) در گروه سلامت نوجوانان و مدارس ، برنامه مشاغل سخت و زیان آور (۰,۲۷۹) در گروه سلامت کار ، پدافند غیر عامل و فوریت ها و بلایا (۰,۲۶۸) در گروه سلامت در بلایا ، اورژانس های روانشناسی (۰,۲۳۶) در گروه سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد ، سلامت دهان و دندان دانش آموزان (۰,۴۱۸) در گروه سلامت دهان و دندان ، تأمین مکمل های گروه های سنی و مادران باردار و شیرده (۰,۴۶۴) در گروه امور دارویی دارای بیشترین وزن و بالاترین اولویت شناخته شدند.

نتیجه گیری: از آنجایی که ارتقا سلامت جامعه وظیفه هر نظام بهداشتی درمانی است و با توجه به محدودیت منابع لازم است فرایند اولویت گذاری با دقت و حساسیت بیشتری انجام گیرد. آنچه در این فرایند اهمیت دارد توافق تمامی ذی نفعان در مورد لیست اولویت هاست. در حال حاضر به دلیل عدم وجود مستند در این زمینه نتایج این تحقیق می تواند سیاست گذاران را در اولویت بندی صحیح و تخصیص بهینه منابع کمک کند تا بتوانند به منظور افزایش کیفیت خدمات برنامه ریزی لازم را انجام دهند.

کلمات کلیدی: مراقبت بهداشتی اولیه ، اولویت بندی ، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، تحلیل سلسله مراتبی.

Title : Prioritizing Primary Health Care Services in the Area Covered by Kerman University of Medical Sciences Using Hierarchical Analysis Process.

Abstract

Background and Aims: The increasing trend of worldwide health costs is due to demographic changes, technologies continuous change, increasing societal expectations of health systems and diseases changing patterns that have made all health systems challenging with scarce resources. So, not all services are available to everyone in the community, while people seek justice in accessing health care and services. Therefore, resource limiting of health sector to meet the needs of all people, exceeding demand for available resources, and addressing inequities in access to primary health care have made the whole of the world's health systems a major challenge. Since prioritization of services can have a significant impact on the right and timely decision making in resource management, this study aimed to prioritize the primary health care services provided in Kerman province using the hierarchical analysis process.

Methods: This is a descriptive cross-sectional study that was conducted in three phases: qualitative and quantitative. The first phase was document analysis on primary health care in the Iranian health system. In the second phase, semi-structured interviews with health experts of Kerman University of Medical Sciences were identified the important criteria for prioritizing primary health care services, and in the third phase, weights and priorities of each criteria and primary health care services with Hierarchical analysis was determined.

Results: According to experts, services cost effectiveness, equity in accessibility, applicability and potential for intervention, incidence and prevalence of diseases, population need for service and climatic condition of the region were the most important criteria for prioritizing primary health care. Maternal mortality surveillance system (0.369) in family and population health group , safety and control of drinking water (0.228) in environment health group, vaccination against preventable diseases (0.222) in

disease prevention and control group communicable Diseases, Neonatal Health Screening (0.160) in the Prevention and Control of Non-communicable Diseases, Identification of Children under 5 with Malnutrition (0.220) in the Nutrition Improvement Group, Population Education (0.167) Department of Health Education and Promotion, Referral System (0.237) , Examination of students (0.302) in adolescent and school health, hard and harmful occupations program (0.279) in occupational health, passive defenses and emergencies and disasters (0.268) in disaster health, psychological emergencies (0.236) In the group of Mental Health, Social and Addiction, Oral Health of Students (0.418) in Oral Health, Supplementation of Age Groups and Pregnant and Lactating Mothers (0.464) in the Most Weighted and High Priority Pharmaceuticals Group.

Conclusion : Since community health promotion is the task of any health care system and due to resource constraints, the prioritization process needs to be done more carefully and sensitively. What is important in this process is the agreement of all stakeholders on the priority list. Currently, due to the lack of documentation in this area, the results of this study can help policy makers to prioritize and allocate resources efficiently so that they can perform the necessary planning to enhance the quality of services.

Keywords: Primary Health Care, Prioritization, Kerman University of Medical Sciences, Analytical Hierarchy Process.

Kerman University of Medical Sciences
School of Management and Medical Information
A Thesis Presented for a Masters Degree

Title:

**Prioritizing Primary Health Care Services in the Area Covered by
Kerman University of Medical Sciences Using Hierarchical Analysis
Process.**

By:

Mehrdad Salehi

Supervisor:

Somayeh Nouri Hekmat , Ph.D

Advisor:

Reza Dehnavieh , Ph.D

February

2020